

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ОКТОМВРИ – ДЕКЕМВРИ 2017 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

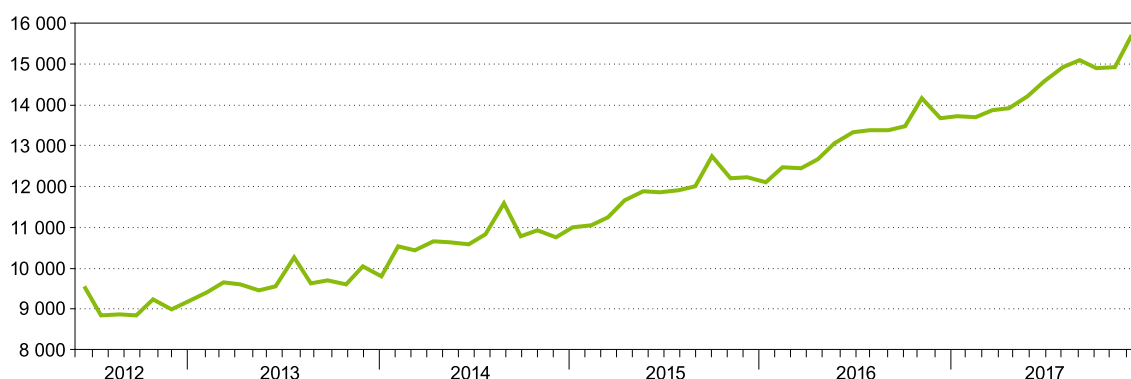
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2017 г. парите в обращение¹ достигнаха 15 703.2 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на декември 2016 г. те нараснаха с 1550.3 млн. лв., или с 10.95%. През предходния едногодишен период (декември 2015 г. – декември 2016 г.) нарастването беше по-ниско като абсолютна стойност (1428.1 млн. лв.), но по-високо в процентно отношение (11.22%).

Пари в обращение (декември 2012 г. – декември 2017 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През четвъртото тримесечие на 2017 г. парите в обращение се увеличиха с 623.4 млн. лв., или с 4.13% спрямо края на третото тримесечие. Нарастването им е с 1.63 процентни пункта по-малко в сравнение със същия период на 2016 г. Увеличение на парите в обращение в рамките на разглеждания период беше отчетено през ноември и декември, съответно с 0.11% и 5.29%. Преглед сезонните фактори, влияещи върху динамиката на парите в обращение през декември (увеличено търсене на налични пари през коледните и новогодишните празници), по-високото им нарастване е очаквано за този месец на годината.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 декември 2016 г.	30 септември 2017 г.	31 декември 2017 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	14 152.9	15 079.8	15 703.2
Банкноти	13 839.0	14 722.7	15 333.2
Разменни монети	306.7	349.6	362.4
Възпоменателни монети	7.2	7.5	7.6

Източник: БНБ.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна.

В края на декември 2017 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.64%, като през четвъртото тримесечие на годината той е нараснал с 0.01 процентни пункта спрямо края на септември 2017 г.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на 2017 г. е 33.85 лв., като за трите последни месеца на годината се увеличи с 0.18 лв. За едногодишен период стойността ѝ се повиши с 1.35 лв., или с 4.17%. Нарастването на средната банкнота е резултат от високия темп на нарастване в паричното обращение на броя банкноти от 50 и от 100 лв. и постепенната замяна на двулевова банкнота с монета.

Към края на декември 2017 г. делът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.31%, като през четвъртото тримесечие е намалял с 0.01 процентни пункта спрямо края на предходните три месеца.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на 2017 г. е 0.16 лв., колкото беше и в края на септември. За едногодишен период стойността ѝ нарасна с 0.01 лв. в резултат от навлизането в обращение на монетата с номинална стойност от 2 лв.

В края на 2017 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и се запазва на нивото от края на третото тримесечие.

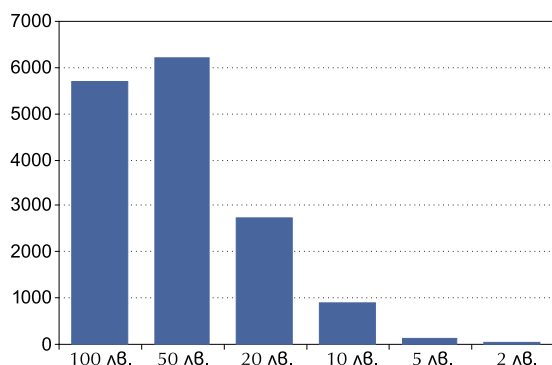
В изпълнение на монетната си програма за 2017 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка през четвъртото тримесечие на годината Банката пушна в обращение сребърна възпоменателна монета на тема „150 години от построяването на моста на Колю Фичето край Бяла“ с номинална стойност 10 лв.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

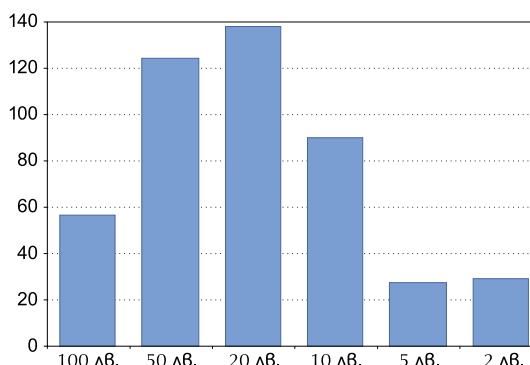
В края на декември 2017 г. в обращение са 452.9 млн. броя банкноти, които са с 15.7 млн. броя, или с 3.60% повече в сравнение с края на септември 2017 г. За същия период общата им стойност нарасна с 4.15% (610.5 млн. лв.), като в края на декември достигна 15 333.2 млн. лв.

Структура на банкнотите в обращение към 31 декември 2017 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

С най-голям дял от 29.67% в общия брой на банкнотите в обращение в края на 2017 г. е купюрата от 20 лв., като към 31 декември 2017 г. в обращение са 134.4 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял от 5.95% е броят в обращение на банкнотите от 5 лв.

Спрямо края на септември 2017 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха изменения, като дяловете на купюрите от 2 и 20 лв. намаляха съответно с 0.77 и 0.22 процентни пункта, а тези на купюрите от 5, 10, 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.16, 0.60, 0.12 и 0.11 процентни пункта.

За едногодишен период (декември 2016 г. – декември 2017 г.) банкнотите в обращение се увеличиха с 27.1 млн. (6.37%) по брой и с 1494.2 млн. лв. (10.80%) по стойност.

Спрямо края на 2016 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на купюрите от 2 и 20 лв. намаляха съответно с 2.30 и 1.45 процентни пункта, а на тези от 5, 10, 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.46, 0.81, 1.79 и 0.69 процентни пункта.

Общата стойност в обращение на банкнотите от 50 лв. в края на 2017 г. е 6041.6 млн. лв., което им отрежда и най-големия дял (39.41%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял от 0.37% е стойността на банкнотата от 2 лв.

Спрямо края на септември 2017 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение настъпиха изменения, като дяловете на купюрите от 2, 20 и 50 лв. намаляха съответно с 0.05, 0.22 и 0.03 процентни пункта, а тези на купюрите от 5, 10 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.02, 0.15 и 0.13 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на банкнотите в обращение намаляха дяловете на купюрите от 2 и 20 лв. съответно с 0.16 и 1.62 процентни пункта. За същия период дяловете на купюрите от 5, 10, 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.04, 0.01, 1.11 и 0.62 процентни пункта.

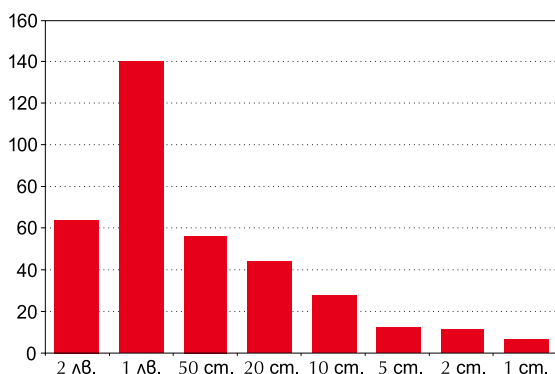
В края на 2017 г. в обращение са 2289.4 млн. броя разменни монети, които са с 43.5 млн. броя, или с 1.94% повече в сравнение с края на септември 2017 г. За същия период общата им стойност нарасна с 12.8 млн. лв., или с 3.67%, и в края на 2017 г. тя достигна 362.4 млн. лв.

На годишна база се запазва общата тенденция на растеж с устойчиви темпове на броя на разменните монети от всички номинали. Спрямо края на 2016 г. общият брой на разменните монети се увеличи със 174.8 млн. (8.26%), а стойността им – с 55.7 млн. лв. (18.18%). С по-високи темпове е нарастването в паричното обращение на броя на монетите с ниска номинална стойност, както и на тези от 1 лв. За едногодишен период броят на монетите от 1 лв. в паричното обращение нарасна с 13.35% (16.5 млн. броя), което представлява най-високият растеж за 2017 г. сред монетите, с изключение на навлизащата в обращение разменна монета с номинална стойност от 2 лв., чийто брой се увеличи с 13.4 млн., или със 71.75%.

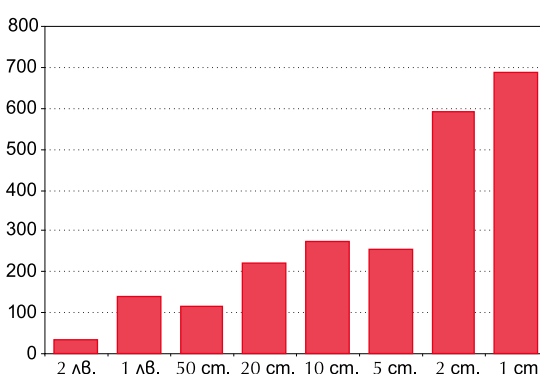
Най-голям дял от 29.69% в общия брой на разменните монети в обращение имат монетите от 1 ст., които към 31 декември 2017 г. са 679.7 млн. броя. С най-малък дял от 1.40% в края на четвъртото тримесечие е броят на монетите с номинална стойност 2 лв.

Структура на разменните монети в обращение към 31 декември 2017 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на третото тримесечие на 2017 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 5, 10 и 20 ст. и 1 лв. съответно с 0.10, 0.01, 0.03, 0.05 и 0.02 процентни пункта. Нараснаха дяловете на монетите от 2 и 50 ст. и 2 лв. съответно с 0.01, 0.07 и 0.13 процентни пункта.

За едногодишен период спрямо края на 2016 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 ст. съответно с 0.34, 0.19, 0.12, 0.18 и 0.08 процентни пункта, а дяловете на монетите от 50 ст. и от 1 лв. и 2 лв. нараснаха съответно с 0.13, 0.26 и 0.52 процентни пункта.

Общата стойност на разменните монети в обращение също запази тенденцията си на растеж от последните няколко години. Основен принос за това нарастване имат разменните монети с високи номинали – от 1 и 2 лв.

Стойността на монетите от 1 лв. в обращение в края на 2017 г. е 140.1 млн. лв., което им отрежда и най-големия дял (38.66%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял от 1.88% е стойността на монетите от 1 ст.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 1.40 процентни пункта нарасна дялът на монетите от 2 лв., в резултат на което намаляха дяловете на останалите номинали – 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв., съответно с 0.05, 0.05, 0.06, 0.15, 0.26, 0.04 и 0.79 процентни пункта.

Измененията в структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период са също под въздействие на навлизащата в обращение монета от 2 лв., която е единствената с нарастващ дял (с 5.53 процентни пункта) в съвкупната стойност на намиращите се в обращение разменни монети. Намалението на дяловете на останалите номинали – от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и 1 лв. – е съответно с 0.20, 0.32, 0.36, 0.81, 1.21, 0.98 и 1.65 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода октомври – декември 2017 г. в Националния център за анализ на БНБ са задържани общо 216 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо третото тримесечие на 2017 г. неистинските български банкноти са с 19 броя повече.

Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на декември възлиза на 0.000048%.

Брой на неистинските български банкноти (октомври – декември 2017 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	4	34	120	56	0	2

Източник: БНБ.

В общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие неистински български банкноти най-голям дял има купюрата от 20 лв. (55.56%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.000089% от общия брой на намиращите се в обращение в края на 2017 г. банкноти от тази купюра. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 10 лв. и 50 лв., съответно с 25.93% и 15.74%.

В периода октомври – декември 2017 г. бяха регистрирани и задържани общо 144 броя неистински български разменни монети, от които 6 броя от 2 лв., 29 броя от 1 лв. и 109 броя от 50 ст. Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на 2017 г. е 0.000006%.

В изпълнение на законовите функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2017 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 751 броя евро, 57 броя щатски долари и 33 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

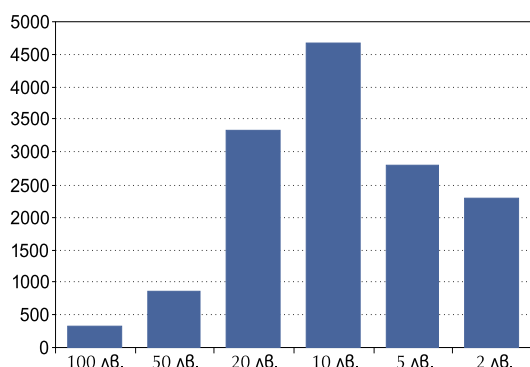
От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода октомври – декември 2017 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 14.3 млн. броя банкноти. Те са с 2.6 млн. броя (15.34%) по-малко в сравнение с банкнотите, отделени като негодни през третото тримесечие на 2017 г.

За период от една година (декември 2016 г. – декември 2017 г.) отделените като негодни банкноти са 58.0 млн. броя, което е със 17.7 млн. броя (23.37%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (декември 2015 г. – декември 2016 г.).

При машинната обработка на банкнотите през четвъртото тримесечие на 2017 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези от 10-левовата купюра (32.70%). Дяловете на купюрите от 2, 5 и 20 лв. са съответно 16.11%, 19.65% и 23.31%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 50 лв. и 100 лв., съответно 6.03% и 2.20%.

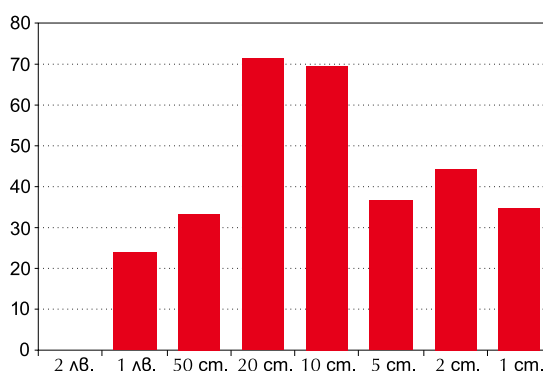
Негодни банкноти (октомври – декември 2017 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (октомври – декември 2017 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През четвъртото тримесечие на 2017 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение са отделени 314.2 хил. броя, което е със 126.8 хил. броя (67.70%) повече в сравнение с отделените през третото тримесечие. Спрямо същия период на предходната година техният брой е с 95.4 хил., или с 23.29% по-малък.

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.